

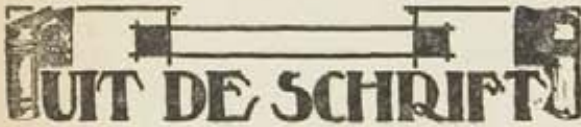
loovig blijft bij de methode der prediking, van Christus Zelf geleerd zijnde. Dan gaat het goed, altijd goed, want dan wordt het welbehagen Gods vrij baan gegeven, de Geest niet belemmerd, en het Woord niet gebonden. En het geloof van een ieder zal rusten op de kracht Gods tot zaligheid, en de tegenspraak van een ieder, die dit evangelie verwerpt, zal openbaar worden, en het kerygma zal zijn telos bereiken, en Christus zal straks Zijne engelen zenden met het bevel: Zendt uw sikkels en maai!

Ik ben er mij van bewust, lang niet volledig te zijn geweest, maar deze opmerkingen mocht ik plaatsen van onzen hoofdredacteur.¹⁾

H.

v. d. B.

1) Noot van de Redactie: Er komt nog meer!

Den afstand niet verkleinen, maar vooral ook niet vergroten.

Och, dat dit volk een hart had, om Mij te vreezen.... Deut. 5:25.

Het was een wonderlijke situatie, op den dag der wetgeving op Sinai. Als op den berg der verschrikkingen (Hebr. 12) iemand den afstand tusschen zichzelf en de afgepaalde plaats der openbaringswerking eigenwillig verkleint, dan zondigt hij; hij moet gedood worden. Zelfs het dier, dat te dichtbij komt, moet met een pijl doorschoten worden. Het geweld, dat de Heere Tsebaoth in de teekenen Zijner zelfopenbaring legt, moet ontzien worden: laat voor Hem alle vleesch beven! Het moge de dag van Israëls aanneming tot 's Heeren bruidsvolk zijn, en de Heere moge al spreken: „uw Maker is uw man“, toch wil de Man de Māker blijven, toch moet het bruidsvolk weten, wat maaksel het is, gedachtig zijnde, dat het stof is. Met dezen Brudegom heeft de bruid wel een tweezijdig verbondsverkeer; doch dat verdoezelt geen oogenblik, dat het door een eenzijdige beschikking is ontstaan. Familiariteit is dus overtreding van de grondwet van 't verbondsverkeer. En waar de dag-van-Sinai een nieuwe fase in het genadeverbond ontsluit, daar behoort Israël de monopoleurische krachts-ontplooiing van zijn Verbondsgod in het poneeren dezer nieuwe fase in de bondsgeschiedenis ter dege te eerbiedigen. Met mond en hart. En daarom: afstand bewaren!

Maar, dien afstand mag het volk niet liefhebben, omdat hij af-stand is. Het mag hem dus óók niet eigenwillig vergroten. En dat is de keerzijde van de dagorder op den bruidsdag. Als God de Heere dia-stase (af-stand) maakt tusschen Zijn verschijningsteekenen ter eener, en Zijn volk ter ander zijde, dan is dit één der paedagogische middelen, waarvan Hij in evangelisch bedoelen zich bedient, om het hart des volks dicht bij het hart van zijn God, zijn Brudegom, te brengen. Dan is de schrik des Ouden Verbonds een secuur middel ter heenleiding naar het Nieuwe. De wet is paedagoog, en dus toeziend, tuchtigend, onderwerpend, klein-houdend, — maar, — paedagoog naar Christus toe. De diastase is gedetermineerd en getermineerd door de conjunctie, de henose, de gemeenschap, de eenheid, de één-wording, meer en meer. God gaat van oudtestamentische naar nieuwtestamentische kracht steeds voort.

En daarom gaat — zoo zeiden we — de Israelietische man tegen den Heere en zijn bedoeling in, niet alleen, wanneer hij brutaal den afstand overbrugt, doch ook, wanneer hij den afstand eigenwillig vergroot. Dat mag „vroom“ verdedigd worden, met een beroep op de kleinheid van den mensch, die zóó groot geweld als van den bergder-verschrikkingen niet verduren kan, maar — geraffineerde overmoed blijft toch overmoed, is óók brutaliteit.

Helaas, aan dit raffinement der hybris, des overmoeds, heeft Israël zich op zijn bruidsdag bezondigd. O zeker, het sprak wel „waarheid“. De algemeene, en officieel bij wijze van volksuitspraak (door delegatie) Mozes bekend gemaakte klacht kwam hierop neer: wij kunnen dit alles, dien donder en bliksem, die aardbeving, dien ruischen, dien kolk, dien vliegenden storm, niet verdragen. Wij weten, wat maaksel wij zijn, gedachtig zijnde, dat wij stof zijn. En daarom: laat ons maar buiten dit alles blijven. Laat Mozes alléén — één voor allen — de wolk der verschrikking in-gaan, en onderduiken in den zwaargeladen nevel van 's Heeren transcendent geweld. Doch laat ons maar naar onze tenten terug keeren. Wij zijn maar „leeken“. We kunnen dan de woorden, die de Heere ons wil laten hooren, wel vernemen via dezen onzen bemiddelaar. Wij vragen derhalve om een bemiddelaar, en dragen Mozes daartoe voor bij onzen God. Mogen wij nu maar naar huis toe? 't Is in de tenten wat gemoedelijker, dan in de naaste omgeving van 's Heeren geweldsontladingen!

Was 't niet waar?

Och ja, 't is allemaal waar; de Heere zegt het zelf; het is alles recht, wat ze daar spreken.

Trouwens, het lag al lang in Zijn eigen goddelijk plan, de wet te bestellen in handen van een middelaar, en o.m. daartoe hun een middelaar te geven in Mozes, die type had te wezen van den beteren Middelaar des Nieuwen Testaments. Het lag van alle eeuwigheid in Zijn goddelijk voornemen, dat in het Oude Testament het ambt aller geloovigen minder krachtig functioneeren zou, dan in het Nieuwe, en dus de ambtsdrager-par-excellence een uitzonderingsfiguur zou zijn, profeet, priester, koning, extra belast, hiërarchisch geclassificeerd en gespecificeerd, tot op den dag van Christus. Ja zeker, Hij zelf wist wel, wat maaksel zij waren, gedachtig zijnde, dat zij stof waren.

Maar al geeft de Heere daarom hun wensch (zooals Hij later ook een koning gaf op hun verlangen), toch hoort Hij in dien wensch een ondertoon van 't vleesch: „wenschen“ en „gebeden“ zijn trouwens twee; inwilliging van wenschen en verhooring van gebeden zijn daarom óók steeds twee. Och, had dit volk maar een hart, om Mij te vreezen! Och, had naar Mijn raad, dien evangelischen, zich Mijn volk, ook in het uur van den schrik der wet, gedragen! De Heere hoort den valschen ondertoon in hun gebed. En Zijn Geest laat dienzelfden ondertoon-der-valscheid later den geïnspireerden schrijver van den Hebreënbrieffen vernemen: die (c. 12) dit verlangen van Israël veroordeelt als een wég-wenschen, een van-zich-af-wenschen, en „verwerpen“ van den sprekenden God; een critiek op dien sprekenden God, waartegen deze briefschrijver de geloovigen van den nieuwen dag ernstig waarschuwt.

Want het komt den leerling niet toe, de methode van zijn leermeester te willen vervangen door een andere. Zelfs niet, indien de leermeester een andere methode in den zin heeft, gelijk hier bij den Heere het geval bleek te zijn. Zulk een nieuwe methode is te aanbieden, wanneer zij geopenbaard is, en dan met de bedoeling, waarloze zij geopenbaard is, dienstbaar te zijn. De leerling evenwel, die een nieuwe methode vraagt, wijl ze naar zijn inzicht beter is, en wijl ze hem gemakkelijker dunkt naar 't vleesch, critiseert den meester. En — hij houdt zijn eigen ontwikkeling naar betere en sterkere draagkracht tegen. En een volk, dat den hiërarchischen middelaar Mozes begeert, zóóals hij geproclameerd is, en met de bedoeling waartoe hij geproclameerd is, doet goed. Een volk evenwel, dat zijn middelaarsbeeld zelf ontwerpt, de middelaarszaak zelf omschrijft, het ambt der geloovigen tot nóg minder functies wil zien ineenschrompelen, en dien éénen-vooral alléén wil laten lijden en begraven worden in den nacht der verschrikking, zulk een volk bidt („wenscht“) tegen het Nieuwe Testament, en dus tegen de tendenzen van het oude, in. Het is traag in het benaarstigen, begeert niet met vader Abraham (Joh. 8) den dag van Christus te zien, ziet niet uit naar den horizon, waar de andere dag zal rijzen, de betere, waarin heel het volk Gods één massa van profeten, priesters, en koningen zal zijn, wel anders de een tegenover den ander belast, maar niet meer of minder zwaar. En vooral — zulk een volk zoekt dan niet den beteren Middelaar, omtrent wien alles geopenbaard is, óók dit, dat Hij alléén — één voor allen — den eeuwig schriknacht ingeworpen wordt, en dat toch ook wij allen met Hem begraven, gekruisigd, gedood moeten en mogen worden, om met Hem op te staan tot onzen persoonlijke ambtsdienst.

Zoo is Israëls wensch verhoord, en Mozes is beladen met den schrik van Sinai, terwijl het volk mocht keeren naar zijn tenten op een-veiligen afstand, waar men zoo geen last heeft van dat goddelijke spreken, dat profeteeren. Maar bidden kan later Mozes: als men hem rapporteert, dat er „in het leger“, op het „profane“ terrein, en niet op het één uitzonderingsplekje, geprofeet wordt, dan bidt hij, dat al het volk het ambt aller geloovigen (in hun profeteeren) eens moge gaan bedienen.

Dat is niet wenschen, maar bidden. Met vader Abraham mee bidden om den dag van Christus, en — van diens Geest. Daar bidt de mindere middelaar om den meerderen, het Oude Testament om het Nieuwe. Daar is er een HART, om den Heere te vreezen.

En nu dit gebed verhoord is, en wij onder die verhooring leven, immers onder den Nieuwen Dag, nu moeten wij toezien, dat wij niet God in Zijn nieuwtestamentisch gedateerde spreken van ons af „wenschen“ naar Israëls wijze. Dat niet wij het spreken naar het ambt aller geloovigen (met zijn critiek op elkander!) van ons afschuiven, om een hiërarchie-tje in te stellen, dat de zaken wel bedisselen zal. Dat niet wij de kerk als het ambtelijk apparaat separeren van de plek der bevinding, zoete of bittere. Dat niet wij de klacht over onze onmacht de „vrome“ vlag doen zijn, die de lading van den onwil verbergen moet. Dat niet wij de methode van Gods aandringen van Zijn Woord bij onze consciëntie eigenwillig Hem gaan voorschrijven. Dat niet wij anders, en nog veel „beter“, dan Hij, probeeren te weten, wat maaksel wij zijn, bij voorkeur, ook tegen Zijn uitdrukkelijke belofte in, gemakshalve, alleen maar

wetende, dat wij stof zijn.... alsof er niet meer stond, niets van een levendmakenden Geest! Israël klagde: wij gaan hier dood, want wie kan God zien en leven? Maar intusschen leefden ze nog allen, en konden een volkspetitie ter zake van een middelaar opstellen....

Zoo mogen wij niet doen. Wij stellen ons in de hand van Hem, die ons het leven toegezegd en die het ook onsterfelijk aan het licht gebracht heeft. En wij laten Hem spreken over dat leven, met eigen inhoud en ook naar eigen methode.

Want onze God is een verterend vuur: Hij laat Zijn genadedagen niet straffeloos in den mist zetten, noch Zijn genade-uitzendingen ophouden door onze geraffineerd-brutale klachten, dat Zijn zender wel goed, maar dat onze ontvanger en onze luidspreker zoo slecht functioneert. Heeft Hij niet met den zender ook den ontvanger, en den luidspreker geformeerd in vrije genade? Want alles is van Hem.

K. S.

Versobering of verarming?

Met een generaliseerend oordeel over de prediking in de Gereformeerde Kerken moet men uiteraard zeer voorzichtig zijn. Wie kan den toestand overzien? Wie heeft volledige gegevens ter beschikking? Welke reeks van gegevens is overzichtelijk? Zelfs de jaargangen van „Menigerlei Genade“ zijn het niet, kunnen het niet zijn. Want niet alleen ontbreken daarin de producten van veel predikers, die toch voor een bepaalde streek, met name van het platteland, typeerend zouden geacht kunnen worden (een jaargang heeft slechts 52 nummers), maar bovendien is er tusschen gedrukte bijdragen voor een preekbundel en een levende preek bij velen verschil. Ik zelf b.v. zou niet graag zoo preeken als ik een enkele maal schreef, ter voldoening aan het verzoek om een bijdrage in gemelde reeks. Er zullen er wel meer zoo zijn. Een betrouwbaar overzicht over de prediking heb ik zelf dus niet. Het zou slechts na langdurige en opzettelijke studie te geven zijn.

Onder dit voorbehoud mag men evenwel toch wel indrukken hebben van de manier, waarop tegenwoordig onder ons gepreekt wordt.

Eén van de indrukken nu, die zich bij ondergeteekende gevestigd heeft, is deze, dat, vergeleken met de periode van mijn eigen jongensjaren, de prediking onder ons over 't algemeen veel korter is gaan worden. Een kerkdienst duurt tegenwoordig vrijwel over heel de linie korter dan vroeger. Heel wat korter, — en dat bij gelijktijdige neiging tot uitbreiding van die andere gedeelten der liturgie, die niet de preek zijn. Er verschijnen in „Menigerlei Genade“ preeken, die, als ze gelezen moeten worden in een vacante kerk, door een voorlezer, die de verdienste heeft, natuurlijk te spreken, den man weer vrij spoedig van den kathedraal laten afstappen; er zijn dan ook al kerkangaren geweest, die zich afvragen: moeten we daarvoor de lange reis heen en terug doen? Bovendien zijn er de bewijzen te over, dat ook op veel plaatsen, waar wel 'n predikant voorgaat, degene, die tehuis bleef, vroeger met de koffie klaargekomen moet zijn, dan eertijds.

De vraag is nu: is dit een symptoom van versobering, dan wel van verarming? Zijn het nu allen van die „meesters“ geworden, die hun meesterschap in de beperking kunnen toonen? Of is het percentage „meesters“ in het „vak“ in elk tijdsgewricht vrijwel constant, en moet dus een stijgend percentage van verkorte preeken bij een niet stijgend percentage van „meesters“ in de preektechniek, worden toegeschreven aan andere factoren, althans óók aan andere factoren, dan de betere beheersching der stof?

Ik vrees, dat dit laatste meer dan één het geval is, m.a.w. dat de inkorting van de preek, schoon die bij A. of B. of C. een verdienste kan zijn (ik hoop hiermee alle misbruik van dit artikelte voorkomen te hebben), toch in veel gevallen meer op verarming dan op versobering, meer op een gebrek, dan op een vooruitgang derhalve, wijst. Er zijn uit verleden en heden predikers aanwijsbaar, die zoo „zwaargeladen“ zijn en zóó pittig vermogen te „zeggen“, wat zij te zeggen hebben, dat zij in een kwartier meer hebben gegeven, dan anderen in een drie kwartier. Bij hen is dan ook de soberheid typeerend. In gebaar en in zegtrant. Maar zij zijn dan ook uitzonderingen; we zullen bovendien aangeven, waarom zij het m.i. moeten blijven ook. Moge bij hen dus een korte preektijd allerminst op verarming van den geboden inhoud wijzen, toch is dit bij anderen meer dan eens m.i. onvermijdelijk.

Ik zeg opzettelijk: dat het onvermijdelijk is. Want — en hier kom ik meteen tot de reden, waarom m.i. genoemde uitzonderingsgevallen ook maar exceptioneel moeten blijven — de gemeente, die luistert, staat voor een zeer groot gedeelte uit menschen, die een gedachte dan eerst vatten en „meenemen“ kunnen, indien ze min of meer breed wordt uitgewerkt. Het grijpen van den inhoud van één slagzin is een groote intellectuele vreugde voor de enkelen, die er toe bekwaam zijn; maar het zijn dan ook in elk gehoor slechts enkelen. De overgrote meerderheid gaat voetje voor voetje. Daarom moet de prediker herhalen; verbreed; verduidelijken; zich laten narekenen, om zoo te zeggen. En dat kost altoos tijd. Dat kost tijd, zelfs aan wie het op een briefje den intellectueel begaafde in een

paar vl
„uitgezo
ken zeg
(door m
God) „u
mee rek
manism
herde
sprakige
wél h
over de
kúnne
kortom,
structuu
deel zi
recht op
gegeven
de één
gader
predike
zelfs nie
dat zijn
Bloemrij
ideeën
van de
een goe
het Woc
schare
kleine
kerk in
feitelijk
ters, en
onder h
in een
isolome
moet re
in bizo
het Nieu
ving n
Laatste
der ge
voorzo
van het
over de
ambtsdr
heelema
naam d
zelf der
te berei
schiede
lijken w
verlang
de voor
Hij heb
andere
„open
grenz
hoofdst
met cor
Arme
1 Corint
den gee
laten bl
domine
wat Pau
over he
uitgebr
lezen, c
arme
daarom
Heeft
van Sc
is, alth
te vree
tot effe
minder
geslaci
dat ze
„verwer
eten; w
het opr
hier eer
in te ko
De prec
straks
matie is
nodig
Zoo z
en ook
preek d
voorop
den kos
maximu
vermog
ring, m
geintere
kerk w
van ps
is niet
overal
men var
ten el
lijn me
überha
regelen
bij wie
moeting
worden
één lij
publiek

er niet meer
Geest! Israël
wie kan God
elden ze nog
zake van een

len ons in de
toegezegd en
licht gebracht
er dat leven,
n methode.
d vuur; Hij
s in den mist
en ophouden
iten, dat Zijn
ontvanger en
oneert. Heeft
ontvanger, en
genade? Want
K. S.

EVEN

de prediking
uitternaard zeer
overzien? Wie
? Welke reeks
aangangen van
n het niet zijn.
producten van
de streek, met
en geacht kun-
52 nummers),
bijdragen voor
bij velen ver-
ken als ik een
an het verzoek
zullen er wel
at over de pre-
rechts na lang-
jn.
i wel toch wel
waarop tegen-

ndergeteekende
met de periode
ing onder ons
worden. Een
over heel de
ter, — en dat
in die andere
zijn. Er ver-
n, die, als ze
kerk, door een
lijk te spreken,
ader laten af-
s geweest, die
ange reis heen
wijzen te over,
redikant voor-
met de koffie

in versobering,
Allen van die
chap in de be-
age „meesters”
el constant, en
rkorte preeken
meesters” in de
n andere fac-
dan de betore

ens het geval
ek, schoon die
zijn (ik hoop
voorkomen te
verarming dan
op een vooruit-
den en heden
laden” zijn en
zij te zeggen
bben gegeven,
en is dan ook
zegtrant. Maar
llen bovendien
ven ook. Moge
op verarming
dit bij anderen

mijdelijk is.
reden, waarom
k maar excep-
te luistert, be-
menschen, die
emen” kunnen
itgewerkt. Het
is een groote
die er toe be-
gehoor slechts
nt voetje voor
n; verbroeden;
zoo te zeggen.
tijd, zelfs aan
eganide in een

paar vluchtige pennekrassen zeggen, of het voor een „uitgezocht publiek” in een paar prikkende kernspreken zeggen kan. Want wij hebben in de kerk geen (door menschen) „uitgezocht publiek”, doch een (door God) „uitverkoren geslacht”. En daar moet de prediker mee rekenen. Daarop moet hij „zich instellen” (het germaanse worde vergeven). Er is dan ook geen herderlijke breedtepragmatiek (de breedtepragmatiek broeder immers weidt zichzelf). Maar er is wel herderlijke breedte; wie niet langer over de stof „doet” op den kansel, dan hij het zou kunnen op den kathedraal, of achter den lessenaar, kortom, voor een publiek van bepaalde intellectuele structuur, loopt óók al weer gevaar, zichzelf in een deel zijner hoorders te weiden. Maar daartoe is het recht op Zondagmorgen tusschen 10 en 12 aan ons niet gegeven, evenmin als in middag- of avonddienst, waar de ééne heilige algemeene kerk onder het Woord vergaderd wordt. Een selectie van „tijnsproevers” mag de prediker niet voor zichzelf begeeren. Hij mag zich er zelfs niet achteraf mee „troosten”, als hij constateert, dat zijn „gehoor” wel minder talrijk is, dan bij broeder Bloemrijk, of bij collega Galm, of bij vriend Llevelings-ideeënruiker, of bij domineé Zilverstem, of bij een ander van de Orde der Populairen, maar dat het overigens een goede kern van getrouwen is, ik bedoel dan: aan het Woord getrouwen, de kern der gemeente, een kleine schare van discipelen-voor-het-leven. Want — kan die kleine bende niet nog groter worden? Is niet aan de kerk in de Schrift een aantal predicationen verleend, welke feitelijk haar geheel als keurbende van profeten, priesters, en koningen doen zien? Is het niet, zelfs reeds onder het Oude Testament, een oordeel, als Jesaja zich in een door Prof. Ridderbos als periode van „geestelijk isolement” getypeerd tijdsgewricht (voor een tijd) móet retireeren op een selecten kring van „leerlingen” in bijzonderen zin? Hoeveel te meer dan geldt dit in het Nieuwe Testament? Er is in elke massale opschuiving naar de dominees Guldenmond of Zwierig of Laatste-Mode-Citaat een groote demonstratie van zonden der gemeente (benevens van gezelde dominees). En voorzoover die zonden in geding zijn, kan de prediker van het boven geschetste type, zich inderdaad troosten over de degelijkheid van zijn hoorders, die straks de ambtsdragers leveren (tenminste, als de gemeente niet heelemaal onder de plaag der Populairdecoratie in naam des volks verkommert). Maar overigens? Hij heeft zelf den laatsten man te zoeken, en voor hem plaats te bereiden onder den kansel. Die plaatsbereiding geschiedt dan ook vóór en onder kerktijd. In een herderlijken wil tot breedheid, die een naar opening der Schrift verlangend volk den tijd laat, om „mee te komen”, als de voorganger de schatten des Woords gaat openleggen. Hij heeft zijnerzijds het „recht” (tevens „plicht”), geen andere eischen zich te laten stellen dan dien van „opening der Schriften”. Maar binnen de grenzen van dat verlangen rekent hij met allen. Het hoofdstuk der Liefde (1 Cor. 13) is vóór en na afgezet met concrete eischen, die alle in deze richting gaan. Arme gemeente, die meent, dat de eischen van 1 Corinthie 12 en 14 (bidden, om het te mogen uitleggen, den geest van den profeet aan den profeet onderworpen laten blijven, geen vreemde taal spreken) speciaal de dominees gelden. Want dat is niet waar. Degenen, die wat Paulus daar zegt zich hebben aan te trekken, zijn over heel den kring der gemeenschap van heiligen uitgebreid; men moet de hoofdstukken maar eens nalezen, en de Corinthische toestanden bestudeeren. Maar arme prediker ook, die niet zich voorhoudt, dat daarom óók hij er onder valt.

Heeft zoo elke preek, die waarlijk ontvouwing van Schriftgedachten is, die waarlijk uitlegging is, althans ze geeft, behoorlijken tijd noodig, dan staat te vreezen, dat opzettelijke inkorting van den preektijd tot effect hebben zal, dat onze menschen op den duur minder van den Schriftinhoud ontvangen, dan ons voorgelicht. En — want het is hier een hellend vlak — dat ze op den duur ook minder kunnen „verdragen”, „verwerken”. De Schrift is een spijs, die zelf zich leert eten; wie deze spijs onthoudt, neemt dus ook den eetlust, het opnemings-, het aannemingsvermogen weg. Er is hier een fatale wisselwerking; de predikanten beginnen in te korten, en de gemeenten willen straks niet anders. De predikanten geven te weinig, de gemeente begeert straks niet meer. Totdat er weer na conflict een reformatie komt; maar — laat zulk een dwang voor u niet noodig wezen.

Zoo zou ik willen pleiten, niet voor lange preeken, en ook niet voor korte, doch voor bepaling van den preekduur door den te preeken inhoud. Elke vooropgestelde binding, zoowel naar den langen, als naar den korten kant, is fataal. De binding aan een zeker maximum van tijd worde bepaald door het uithoudingsvermogen der menschelijke aandacht in een vergadering, maar dan een geïnteresseerde vergadering, geïnteresseerd bij de opening der Schriften! De kerk weigert hier elk commando uit de regionen van psycho-techniek, of zoo. Want de vergaderde kerk is niet te beschouwen als „een publiek”, zóó, als er overal een is. Gelijkt de prediker verlangen mag, dat men van hem niets anders dan opening der Schriften eische en hij derhalve dient te weigeren, op één lijn met willekeurige „redenaars”, met „den redenaar überhaupt” te gaan staan (al moet hij de oratorische regelen niet verwaarlozen, zoo moet ook de aandacht bij wie Gods Woord willen komen hooren in een ontmoeting tusschen God en Zijn volk niet van te voren worden gedegradeerd, en gedenuceerd, door ze op één lijn te plaatsen met de-aandacht-überhaupt van publiek-überhaupt. Dit is niets anders dan de kerk be-

leedigen; onder zulke psychotechnische niveleerings-misdrijven door gaan ons de leerlingen van een of ander nieuw „heroïsme” of „idealisme” bij de jongste colonnes van neo-heidensche formatie beschamen, precies, zóó, als ze onze Zondagsscholen hebben beschaamd, voor wat de vitaliteit en de spanning betreft, door de hunne. Ze komen bij ons soms aandragen met Luthers: „hör' bald auf!”). Maar ze vergeten, dat hij dit tot hen zelde, tot wie hij eerst sprak, dat ze den mond goed en bewogen moesten opendoen, en frisch moesten zijn in hun optreden. Ze vergeten ook, dat van de preek in Lutherische landen niet is uitgegaan, wat in Calvinistische er door gewrocht is. En wat Calvijn betreft, ze zeggen, dat die kort preekte. Toegegeven; maar primo zijn zijn vroeger gedrukte preeken langer dikwijls dan menige hedendaagsche, de nieuw gedrukte vooral, en secundo: laat men de datums der preeken eens nagaan: hoe vaak werd er in één week gepreekt? Men kan een korte bijbellesing, die vaak weerkeert, niet vergelijken met onze preeken, eens per week.

Is weer vacantie, waarin menigeen — vermoedelijk juist zij, die tegen lange preeken bezwaar hebben — in het buitenland vertoeft. Wat hebben zij allen daar niet kunnen ontdekken van de fatale gevolgen van verarming der prediking in het buitenland? Ze hebben ’t waarschijnlijk „aan den lijve gevoeld”. Het zal ons moeite kosten, doorlopende moeite, de bijzondere voorrechten, die God aan Nederland gegeven heeft, te bewaren, en er aan te beantwoorden. Laat de preek een werkstuk blijven, en niet een opstelletje worden, dat ieder ontwikkeld gemeentelid ook zonder theologischen studiegang, even goed zou kunnen leveren. Laat het gereformeerde denken er in uitkomen, en heel den opzet beheerschen. Laat niet steeds het zelfde problemen-kringetje (speciaal dat van onze narigheidjes hier beneden) de aandacht der velen verslijten, en der enkelen vermoeien. Er is meer aan de kerk geopenbaard, dan dat er in onze verdrietigheden nog wel troost is te krijgen. Laat al wie „zeitgemäss” meent te zijn, als hij ’t maar kort af doet, bedenken, dat beperktheid en beperking twee zijn. Beperkte preekers hebben zich nog niet beperkt. Tusschen een „kind zijn” en „een kind worden” is ook een reusachtig verschil. De één preekt over een scheurkalenderhlaadje een half uur, de ander kort den inhoud eener brochure in tot drie kwartier. In dat geval is nummer één lang-preeker, en nummer twee kort-preeker. Een decimeter Pressack bevat meer, dan 30 cm. leverworst, aangelengd met water en meel, en laat ons vooral niet naar hen luisteren, die met een mooie „parel” van hier en ginder aan komen slepen, doch naar hen, die de schatten des Woords opendoen en de heerlijkheden van het gereformeerde dogma, en van de heilsgeschiedenis en der heilijdenis openleggen, zonder daarmee dogmatisten, of openbaringshistorici, of symbolici te worden, doch predikers blijvende, predikers bij de gratie Gods.

K. S.

1) Gauw uitscheiden!

Een zeer bijzonder boek.

Willem Kramer: Roelie. — N. V. Gebr. Zomer & Keuning, Uitg.-Mij, Wageningen.

Het aantal beschrijvingen van het kinderleven neemt nog voortdurend toe, en daaronder bevinden zich boeken, die tot de beste behooren van de tegenwoordige literaire productie. Elk daarvan draagt een eigen merk en hoewel zij globaal gerekend tot een zelfde soort literatuur behooren, loopt vergelijking meestal op onjuiste waardeering uit.

De jongste aanwinst in dit genre, „Roelie”, door Willem Kramer, onderscheidt zich wel buitengewoon van zijn soortgenooten. Want niet alleen is Roelie anders dan zijn kornuiten, omdat hij in Enkhuizen woont, een stil visschersplaatsje, waar door milieu en taal geheel anders weer zijn dan in vorige romans van dit genre, maar zoowel om zijn auteur als om het thema is „Roelie” een bijzondere verschijning.

Het is immers wel een unieke gebeurtenis, dat een blinde een roman publiceert, een boek dat een zuivere weergave is van de werkelijkheid. Welk een rijke schat van herinneringen moet de schrijver bezitten, welk een fijn innerlijk onderscheidingsvermogen, om de werkelijkheid zóó te kunnen weergeven als hij het deed. Het eenige, waarin dit boek zich uiterlijk van andere onderscheidt is de stijl waarin het is geschreven. Bijna uitsluitend komt de enkelvoudige zin voor, en zelfs wanneer logisch het zinsverband samengesteld is, wordt de hoofdzin van zijn bijzin losgemaakt. Zodoende wordt een zeer eenvoudige, maar ook zeer heldere stijl verkregen, daar wegens de doorzichtigheid van het zinsverband geen enkel trekje verborgen blijft. Dit is ongetwijfeld een voordeel voor den lezer, daar de schrijver alles laat zien in zijn korte zinnen.

Wat de inhoud van dit boek betreft, geeft de auteur niet slechts een levendig, met humor ge-

Jezus Christus en ons Kerkelijk Beheer.

Eens heeft de Heiland in den tempel te Jeruzalem een plaatsje gekozen in de nabijheid van de schatkamer, waar de Commissie van Beheer zitting hield. Moest een aalmoes in stilte worden gegeven, zoodat de linkerhand niet mocht weten van de rechter, met de offeranden en de geloften was het anders gesteld. Deze behoorden in volle bewustheid te worden gebracht. Gansche hoofdstukken zijn er in den Bijbel aan gewijd om de offeranden op te sommen en ook dit is Heilige Schrift. De Christus is de schatkamer dan ook niet hooghartig gepasseerd, maar Hij heeft een der zittingen van de Commissie van Beheer bijgewoond (Markus 12:41—44). Hij heeft gezien hoe vele offeraars tot den priester naderden en hem mededeelden waarvoor zij hun gave wilden bestemmen. De godsmans oordeelde dan of het bedrag wel in overeenstemming was met het doel, alsook of de gift wel beantwoordde aan de afgelegde belofte. Het was alles ambtelijke, publieke dienst in het Huis Gods. Misschien is het niet alles vlot gegaan, dien dag. Mogelijk zijn daar offers afgewezen, die niet waren naar de reinheid des heiligheds. Waarschijnlijk is daar ook wel onderhandeld en gemarchandeerd. Daar was wellicht een priester met flair om de collecte aan te bevelen, die streefde naar een offeranderecord. Daar zijn waarschijnlijk ook vele gevers geweest, die van pingelen wisten. Die de vraag geopperd hebben of al dat geld wel goed besteed en beheerd werd.

Ook de schatkamer is gewijde grond en het kerkelijk beheer heilige dienst, maar helaas, daar komt vleesch en wereld bij!

De Heiland heeft Zich verheugd dien dag, maar Hij heeft ook geleden. Hij was niet steeds blij als de priester verheugd was, want Hij wist: de Heere neemt menig offer niet aan! Zouden wij het daarom zoo permanent benauid hebben in onze kerkelijke kassen? Zou het ook daarom kunnen zijn, omdat de Heere de afgepingelde centen niet van ons hebben wil? Omdat de God van Liefde de guldens en de briefjes weigert, die wij met een zuur gezicht aan Hem afstaan? „Wij, Gereformeerden, kunnen geven!” is een uitdrukking, die nog al eens uit onzen mond valt en uit onze pen vloeit. Zou de Heiland bij zulk een lofspraak niet vaak bedroefd het hoofd schudden en zeggen: „Neen, kinderkins, dat kunt gij niet!”

Er is dien dag goed gegeven! Vele rijken hebben veel geld geofferd. Daar nadert onder den drom gevers en geoffers een schuifelend wijfje! Een zieltje! Een door de armoede geteekende! Ook zij moet haar gave publiek maken: een duif, Eerwaarde!

Een duif! Heeft de priester getracht om haastig een glimlach achter de hand te verbergen? Heeft het publiek geginnegapt: Mensch wat hebben ze nu aan dien stommen duif van jou!

Het kan zijn. Maar zij heeft geloovig en blijmoedig haar ambtsdienst gedaan dien dag. Zij gaf alles wat zij had.... een duif! Zij was niet van oordeel, dat de Vader der Weduwen slecht voor haar zorgde.... maar een duif. Zij meende ook niet, dat zij niets te geven had en haar God niet dienen kon in Zijn Huis.... maar een duif. Zij voelde zich niet als een uitgeschakelde, dit schuifelende wijfje kende zichzelf als een lidmate van de strijdende kerk. Het juichte in haar ziel: ik ben van de beweging! Broeder-in-Nood, Zuster-in-Zorg, kent gij dien troost?

Voor ons zou het een moeilijke vraag geweest zijn of deze weduwe goed heeft gedaan haar ganschen leeftocht in de schatkamer te brengen. Bij een rondgang door de Gemeente zouden wij haar mogelijk hebben overgeslagen. Of wij zouden goetlijk gezegd hebben: u behoeft niet te geven! Zelfs ware het mogelijk dat wij streng haar bijdrage zouden hebben afgewezen: u mag niet geven. Maar God heeft haar offer aangenomen. En Jezus Christus heeft haar geclassificeerd onder de hoogst-aangeslagenen, onder de méér-vermogenen. Zij heeft méér in de schatkist geworpen dan allen! sprak de Heere. Want de grootte van onze gave wordt bepaald door de grootte van ons geloof. En in het heilig Evangelie heeft de Heere ons gewezen op deze goede en getrouwe dienstmaagd, opdat wij Hem geloovig en blijmoedig zouden dienen in Zijn Heiligdom.

N. B.

kruid verslag van een jongensleven, maar het hoofdthema is het langzaam volkomen blind worden van een jongetje, dat reeds een oog miste.

Hoe gemakkelijk zou het geweest zijn de lezers te verteederen door een aandoenlijk, zielig verhaal. Maar het mooie van dit boek is, dat alle sentimentaliteit er vreemd aan is, dat er de reactie van het kind op zijn naderend onheil zóó in wordt beschreven, dat ieder voelt, dat deze volkomen natuurlijk is. Roelie wordt niet zwaarmoedig om zijn